

Täysistunto

Tiistai 24.10.2023 klo 14.00—16.17

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi varhaiskasvatustalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 67/2023 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Tässäkin esittelijänä ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.30 **Opetusministeri Anna-Maja Henriksson** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhe-
mies, ärade talman! Lapsen oikeutta saada tarvitsemaansa tukea varhaiskasvatuksessa vah-
vistettiin viime vuonna voimaan tulleella lakimuutoksella. Nyt varhaiskasvatustalain eh-
dotetaan muutoksia, joiden pohjalta tiedot varhaiskasvatuksessa annettavasta tuesta tallen-
netaisiin varhaiskasvatuksen tietovaranto VARDaan.

Esityksellä ei ole valtiontaloudellisia vaikutuksia, sillä esityksessä ehdotetut muutokset
sisältyvät tietovarannon ylläpitobudjettiin. Esityksen mukaan kuntien ja kuntayhtymien
olisi tallennettava varhaiskasvatuksen tietovarantoon tekemiensä varhaiskasvatuksessa an-
nettavan tuen ja tukipalveluiden hallintopäätösten lukumäärät. Tietovarantoon tallennetta-
isiin lapsen iän perusteella jo jaotellut lukumäärätiedot hallintopäätöksistä, joiden perus-
teella lapsi saa varhaiskasvatuksen tukea.

Tiedonkeruussa olisi mukana kaikki Manner-Suomen kunnat ja yksityiset palveluntuot-
tajat.

Tietovarantoon kerättyjä tietoja voitaisiin hyödyntää esimerkiksi varhaiskasvatuksen
valtakunnallisessa ja alueellisessa suunnittelussa, tilastoinnissa ja tutkimuksessa. Esityk-
sen tavoitteena onkin parantaa varhaiskasvatusta koskevaa tietopohjaa.

Värderade talman! Enligt propositionen ska kommuner och samkommuner föra in antalet
förvaltningsbeslut om stöd och stödtjänster inom småbarnspedagogiken i informationsre-
sursen inom småbarnspedagogiken. De uppgifter som samlats in i informationsresursen
kan användas till exempel vid riksomfattande och regional planering, statistikföring och
forskning inom småbarnspedagogiken. Syftet med propositionen är att förbättra informa-
tionsunderlaget om småbarnspedagogiken.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 47/2023 vp

Arvoisa puhemies! Lakimuutoksen on tarkoitus tulla voimaan ensi vuoden alussa, joten siksi esitys tuodaan eduskunnan käsittelyyn kiireellisenä. Tämäkin on varsin tekninen esitys. — Kiitoksia, tack.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten mennään puhujalislle, ja edustaja Strandman aloittaa.

14.33 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Kaikki tieto, mitä on ja mitä toiminnasta saadaan sekä tiedostetaan, luo mahdollisuuden toiminnan kehittämiseksi.

Käsittelyssä olevassa varhaiskasvatuslain muutosesityksessä ehdotetaan muutettavaksi varhaiskasvatuksen tietovarantoa koskevaa sääntelyä. Jatkossa kuntien pitäisi tallentaa tietoihin varhaiskasvatuksessa annettavien tuen ja tukipalveluiden hallintopäätösten lukumäärät. Uudistuksen myötä kunnan tai kuntayhtymän tulee tallentaa kaikkien lasten tukipäätökset eriteltyinä ikäryhmittäin silloin kun lapsi saa jotain kolmiportaisen tuen tukipalvelua. Uudistus koskee kaikkia Suomen kuntia ja yksityisiä palveluntuottajia lukuun ottamatta Ahvenanmaata. Esityksen avulla saadaan varhaiskasvatuksen tietopohjaa vahvistettua. Jatkotoimien kehittämisen kannalta tiedonkeruu on äärimmäisen tärkeää.

Arvoisa rouva puhemies! Pääosin lakimuutosta kannatettiin lausuntojen antaneiden osalta. Kriittistä palautetta, ja ihan aiheellisesti, tuli esityksen kustannusvaikutuksista ja hallinnollisesta taakasta. Lausuntojen pohjalta muutettiin esityksen sisältöä tarkentamalla taloudellisia vaikutuksia. Lisäksi esitystä muokattiin viranomaisvaikutusten osalta huomioiden lausunnot. Lausuntokierroksen päätyttyä on esitykseen tehty myös muita pieniä teknisiä viilauksia.

Varhaiskasvatus on se ensimmäinen ja tärkein paikka, jossa tunnustetaan oppimisen, kasvamisen ja kehittymisen haasteet. Kun varhaisesta puuttumisesta ja ennaltaehkäisystä puhutaan, niin varhaiskasvatus on erittäin merkittävässä roolissa. Oppimisen ja kasvamisen tukeen on syytä panostaa nimenomaan aikaisin ja oikea-aikaisesti, koska se vähentää tarvetta myöhemmin. Tukitoimissa erityistä panostusta on käytettävä perheiden ja vanhempien yhteistyöhön ja ohjaamiseen.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallitus on ottanut tavoitteekseen koulutuksen vahvistamisen, jossa osaamistaso käännetään kasvu-uralle. Tulevaisuuden osaaminen ja työelämä tehdään koulutuksella, ja juuri tämän vuoksi varhaiskasvatuksen tuella on tärkeä merkitys.

Loppuun vielä totean, että tämä esitys mahdollistaa tuen järjestelmän kehittämisen laaja-alaisesti tiedon pohjalta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Koponen.

14.35 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Lakia ollaan muuttamassa parantamaan tiedonsaantia tuen tarpeessa olevista lapsista varhaiskasvatuksen piirissä. Laki vaatii tietoa koko Manner-Suomen kunnilta ja yksityisiltä päiväkodeilta. Esitetty laki on kannatettava, jotta voimme seurata tuen tarpeen kehittymistä ja tarvittaessa muuttaa toimintatapoja.

Mahdollisuuksien tasa-arvon mallimaassa on hienoa, että jokaisesta voi perhetaustastaan riippumatta koulutuksen kautta tulla mitä vain. Tämän takaamiseksi tulevaisuudessa on tämä hallitus ryhtynyt korjaamaan sortuvaa koulutuksen kivijalkaa, peruskoulua ja varhaiskasvatusta, ja tulee panostamaan merkittävästi nimenomaan peruskouluun ja var-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 47/2023 vp

haiskasvatukseen. Tukipalveluiden painopistettä siirretään varhaiseen tukeen, joka ennaltaehkäisee tuen tarvetta tulevaisuudessa.

Tässä kohtaa on tärkeää myös huomauttaa, että lähtökohtainen kasvatusvastuu lapsista ja nuorista ei ole valtiolla vaan perheillä. Tämän vuoksi on tärkeää, että tukea tarvitsevien lasten ja nuorten vanhemmat ovat vahvasti mukana kaikissa lapsen liittyvissä tukitoimissa.

Puhemies! Tämä esitys mahdollistaa toiminnan kehittämisen, ja sen vuoksi esitystä on helppo kannattaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joonas.

14.37 Joonas Räsänen sd: Arvoisa puhemies! On aina hienoa saada tässä salissa käsitellä esityksiä, joilla pyritään edistämään laadukkaan varhaiskasvatuksen toteutumista, ja niin on tälläkin kertaa, ja hyvä niin, ja tätä voi lämpimästi kannattaa. Jos ylipäättänsä ajatteleme, että haluamme tätä kolmiportaisen tuen mallia viedä eteenpäin, niin se vaatii todella vahvistamista ja kehittämistä, joihin tälläkin lakiuudistuksella osaltaan tähdätään.

Arvoisa puhemies! Ehkä ainut sellainen huomio, jonka esittäisin toivomuksena itse asiassa ministerille: kun tätä tietoa kerätään, ja hyvä niin, ja kun sitä hyödynnetään toivon mukaan jatkossa entistä enemmän palveluiden kehittämiseksi, niin onhan huolehdittu siitä, että nämä tietojärjestelmät ovat sitten myös helppokäyttöisiä, jotta ammattilaiset, jotka niitä arjessa joutuvat käyttämään, niistä myös parhaimman tehon saavat irti? On valitettavasti käynyt välillä niin, että kun yhteiskunnassa on viety eteenpäin erilaisia hankkeita, joissa tarkoituksena on nimenomaan kerätä lisää tietoa ja hyödyntää niitä palveluiden kehittämiseen, niin itse niistä tiedon käyttämiseen tarkoitettuista järjestelmistä olemme saaneet kyllä tehtyä todella jäykkiä, ja siltä osin ne eivät ole sitten ehkä palvelleet sitä tarkoitustaan, jota varten niitä alun perin on ajateltu. Se on varmasti tärkeää tässä jatkokehittämässä, että todella huolehditaan siitä, että nämä tietojärjestelmät ovat myös selkeäkäyttöisiä ja mahdollistavat sitten varhaiskasvatusyksikölle sen, että niistä nyt ei ainakaan lisäkuormitusta tule.

Mutta, arvoisa puhemies, kaiken kaikkiaan näiden huomioiden perusteella on hienoa, että edistämme täällä hyvin yksituumaisesti laadukasta varhaiskasvatusta. Ja kaikki voitava, mitä sen eteen voidaan tehdä, on kyllä varmasti paikallaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hiltunen.

14.39 Pia Hiltunen sd: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi varhaiskasvatuslain 13 luvun tietoturvaravantoa koskevaa sääntelyä, mihin suhtaudumme myönteisesti. Tieto kuntien tekemistä hallintopäätösten määrästä tuen toteutumisesta edistäisi lasten yhdenvertaisten oikeuksien toteutumista ja ennen kaikkea helpottaisi kuntien arviointimahdollisuuksia tuen järjestämistarpeesta. Lisäksi tämä uudistus selkeyttäisi resurssien oikeanlaista kohdentamista sekä helpottaisi huolehtimista riittävästä palvelusta. Uudistuksella on myös tutkimuksellista arvoa tuen tarpeeseen ja saavutettavuuteen liittyen.

Jokaisessa 17 lausunnossa uudistusta näytettiin tuettavan mutta huomiota kiinnitettiin huoleen hallinnollisesta lisätyöstä. Mielestäni onkin ensiarvoisen tärkeää huolehtia uudistuksen käytännön vaikutuksista huolella niin, että järjestelmä todella tukee arjen työtä sekä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 47/2023 vp

on tarpeeksi selkeä ja tarkoituksenmukainen. Yhdenmukaisten käytänteiden kehittäminen on pitkällä aikavälillä tehokasta ja järkevää, mutta se ei saa valua lisätyönä henkilöstön arkeen.

Haluan nostaa tässä yhteydessä esille myös sen, että kolmiportaisen tuen uudistamisesta tulisi huolehtia kokonaisuutena. Lapsen oikeuden tukeen tulisi toteutua arjessa entistä paremmin ja henkilöstön kirjaamisvelvoitteita pitäisi yksinkertaistaa. Mahdollisuudet toimivampaan järjestelmään voitaisiin turvata riittävällä henkilökunnalla ja kohtuullisen kokoisilla ryhmillä, jolloin lasten yksilölliseen kohtaamiseen olisi oikeasti mahdollisuus arjessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hamari.

14.40 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! Vaikka esitys on varsin tekninen, nostan keskusteluun muutamia asioita.

On hyvä, että tiedot tallennettaisiin erikseen eri ikäryhmissä.

Hyvä asia on myös se, että tiedonkeruu kattaa myös yksityiset palveluntuottajat, vaikka se varmaankin aika itsestäänselvyys onkin.

Tiedot tallennettaisiin kaksi kertaa vuodessa. Tämä on myös hyvä, ettei se tiedonkeruu pirstaloi tallentajan työtä monta kertaa vuodessa.

On hyvä huomioida myös tähän tallentamistyöhön menevä aika, että se ei ole pois ajasta lasten kanssa. Vakan työntekijöiden työkuormitus on jo melkoinen, eikä sitä pidä lisätä, päinvastoin pitäisi miettiä, miten helpotetaan arkea ja saadaan alasta inhimillisesti kestävä myös työkuormituksen ja eettisen kuorman näkökulmasta.

Kolmiportaisen tuen toteutumista pitää edelleen kehittää, kuten puheenvuoroissa on jo tullut esille. Oleellista olisi saada sote- ja sivi-toimijat pelaamaan yhteen, jotta esimerkiksi osaamisverkosto vahvistuu, positiivinen pedagogiikka ja ryhmänhallintamenetelmät olisivat arkipäivää kaikille vakassa työskenteleville ja niitä voitaisiin aidosti hyödyntää. Työntekijät tarvitsevat järkevän kanavan konsultoida psykiatrian ja psykososiaalisten menetelmien osaajia.

Kiinnittäisin huomiota myös kasvaviin lähetemääriin psykiatriseen sairaanhoitoon. Käyttäytymisellään reagoivien lasten tukemiseen tulee saada riittävät resurssit perustasolla. Tätä ei voida ratkaista vain lisäämällä lähetteitä tai resursseja erikoissairaanhoitoon, vaikka sitäkin tarvitaan.

Lisäksi pitäisi kiinnittää huomiota siihen, että jos tuen tarve on kirjattu, niin lapsi myös saa sen tuen. Välillä kuulee niitä tarinoita, miten tuen tarve on kirjattu mutta tukea ei kuitenkaan ole tarjolla.

Kaiken kaikkiaan suhtaudun esitykseen positiivisesti, kunhan työntekijöiden työn kuorma tietojen tallennuksessa otetaan huomioon ja kolmiportaisen tuen sisältöjä ja toteutumista kehitetään edelleen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eloranta.

14.42 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa rouva puhemies! Tällä esityksellä kehitetään varhaiskasvatuksen tuen tiedonkeruuta siten, että saadaan säännöllisesti ja ajantasaisesti määrällistä tietoa niistä hallintopäätöksistä, joita kunnat ja kuntayhtymät tekevät nimenomaan näihin varhaiskasvatuksen eri tukimuotoihin liittyen. Tätä tietoa sitten voidaan hyödyntää sekä valtakunnallisesti että alueellisesti, kun suunnitellaan varhaiskasvatuksen oh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 47/2023 vp

jausta, mietitään seurantaa, arviointia, tämäntyyppisiä asioita, elikkä tämä varhaiskasvatuksen tietopohja paranee. On tietenkin valtavan tärkeätä, että kun päätöksiä tehdään, niitä tehdään tietoon perustuen, ja tässä sitä tietoa nyt sitten saadaan.

Tämä esitys on erittäin kannatettava, sillä tällä on oma osansa sille, että me voidaan tukea laadukkaan varhaiskasvatuksen toteutumista. Erityisesti tätä kolmiportaisen tuen toteutumista varhaiskasvatuksessa tulee vahvistaa ja kehittää edelleen, ja tämä esitys todellakin auttaa siihen.

Haluaisin hiukan muistuttaa mieliin sitä, että viime hallituskaudella Marinin hallituksen myötä me saimme tänne eduskuntaan ja Suomen lainsäädäntöön pitkään odotetun uudistuksen elikkä tämän kolmiportaisen tuen myöskin varhaiskasvatukseen. Tämä oli pitkään toivottu uudistus, ja se on nyt sitten lainsäädäntöä, ja tämä tosiaan liittyy siihen. Elikkä tällä hetkellä varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada kehityksensä, oppimisensa ja hyvinvointinsa edellyttämää yleistä, tehostettua tai erityistä tukea, ja todellakin tämä 1.8.22 voimaan tullut varhaiskasvatuslain muutos tätä sitten paljon paransi.

Tuohon samaan lakiesitykseen liittyen viime kaudella hallitus käynnisti Oikeus oppia -kehittämishjelman, jossa siis mietittiin näitä oppimisen tukeen liittyviä asioita: lapsen tukea, inklusiota ja näin pois päin. Siellä tuli tällainen loppuraportti, jossa todettiin, että tätä varhaiskasvatuksen tietovarantoa pitäisi kehittää, jotta tätä tietoa voidaan tallentaa ja sitten käyttää. Elikkä tässä hienosti nähdään, että kun asioita laitetaan eteenpäin, niin sitten ne kehittyvät ja niitä hallituskaudelta toiselle sitten viedään eteenpäin, eli näin.

Tosiaan on oikein hyvä, että tietoa kerätään, ja tällä on vaikutuksensa siihen, että lapsen oikeudet voivat yhdenvertaisesti toteutua esimerkiksi niin, että näiden tukea tarvitsevien lasten lukumäärä tiedetään alueittain. Se voisi helpottaa kuntien resurssien lisäämistä esimerkiksi siinä, miten varhaiskasvatuksen moniammatillinen tiimi voidaan kohdentaa juurikin sille alueelle, niihin päiväkoteihin, joissa avun tarve on suuri, ja muun muassa varmaan vaikuttaa siihen, että näihin vaka-alan osaajien koulutustarpeisiin voidaan täällä tukipuoella riittävästi vastata. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lahdenperä.

14.45 Milla Lahdenperä kok: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys lasten varhaiskasvatuksessa saaman tuen tiedonkeruusta on tärkeä ja hyödyllinen erityisesti lasten ja perheiden kannalta. Pidän tärkeänä systemaattista ja yhdenmukaista tuen tiedon keruuta, koska sen avulla varhaiskasvatuksen toimijat voivat paremmin ennakoida lasten tarvitsemia tuen tarpeita ja sen myötä paremmin järjestää ja toteuttaa lasten tarvitseman tuen käytännön tasolla. Lisäksi saadun luotettavan datan perusteella voidaan paremmin suunnata tarvittavia resursseja niille alueille ja varhaiskasvatuksen toimijoille, joilla ilmenee siihen tarvetta. Tämä vahvistaa ja varmistaa myös lasten oikeuksien toteutumista. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Nyt en näe muita puheenvuoropyyntöjä. — Haluaako ministeri muutaman sanan sanoa? Lyhyt puheenvuoro, olkaa hyvä, ministeri Henriksson.

14.46 Opetusministeri Anna-Maja Henriksson: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos suuresta tuesta tälle pienelle lakimuutokselle, joka on hyvin tekninen mutta myös, niin kuin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 47/2023 vp

tässä on tullut esille, hyvin tärkeä. Tällä vahvistetaan sitä tietopohjaa, jonka nojalla sitten pystymme parantamaan varhaiskasvatuksen laatua ja kehittämään sitä.

Hallituksen tavoitteenahan on ylipäänsä parantaa varhaiskasvatuksen laatua. Meillä on jo tänä päivänä erittäin hyvä varhaiskasvatus Suomessa, mutta sitä pystymme vielä parantamaan. Yhtenä toimenä hallitus nyt vakiinnuttaa myös varhaiskasvatuksen tasa-arvohoitusta. Tämä on asia, joka on todella tärkeä.

Tässä on tullut esille myös se, että tämä kolmiportainen tuki tullaan uudistamaan, ja näin tulee tapahtumaan tällä hallituskaudella. Se työ on oikeastaan jo aloitettu. Tavoitteena on se, että ensi vuoden aikana, syksyllä, saadaan esitys tänne eduskuntaan. Se koskee sitten koko koulutuspolkua ihan varhaiskasvatuksesta perusopetukseen, lukioon ja ammatilliseen koulutukseen. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.